

Bedre folkehelse for lesbiske, homofile, bifile og transpersoner.

Handlingsplan 2009-2010

Vestfold fylkeskommune

Innhold

1	Forord	3
2	Innledning	4
2.1	Bakgrunn	4
2.2	Mål	5
2.3	Målgruppe	5
3	Folkehelse	6
3.1	Folkehelsearbeid	6
3.2	Utfordringer	7
4	Handlingsplanens fokusområder	7
4.1	Videregående opplæring	8
4.1.1	Status	8
4.1.2	Utfordringer	8
4.1.3	Tiltak	9
4.2	Kultur	9
4.2.1	Status	9
4.2.2	Utfordringer	10
4.2.3	Tiltak	11
4.3	Offentlig sektor som arbeidsgiver	11
4.3.1	Status	11
4.3.2	Utfordringer	12
4.3.3	Tiltak	12

1 Forord

Denne handlingsplanen beskriver tiltak for å bedre folkehelsen for lesbiske, homofile, bifile og transpersoner (LHBT) i Vestfold. Behovet for egen plan for god folkehelse for denne gruppen har utgangspunkt i forskning som viser at homofile, lesbiske, bifile og transpersoner er overrepresentert i forhold til andre befolkningsgrupper hva angår dårlige levekår og dårlig fysisk og psykisk helse. Regjeringens handlingsplan *Bedre livskvalitet for lesbiske homofile, bifile og transpersoner 2009-2012* (Barne- og likestillingsdepartementet juni 2008) beskriver tiltak for å fremme mangfold og styrke arbeidet mot diskriminering. Handlingsplanen for Vestfold er i overensstemmelse med regjeringens handlingsplan.

En handlingsplan vil i seg selv ikke være ensbetydende med at LHBT opplever at deres situasjon forbedres. Det må derfor være en forutsetning at planen oppleves som nyttig for dem den gjelder for og at tiltakene i planen har bred oppslutning. Vestfold fylkeskommune vurderte derfor at selve planprosessen ville være avgjørende for å sikre bred oppslutning og forankring av et handlingsprogram. Medvirkningsperspektivet ble derfor sterkt vektlagt i planprosessen. Det ble derfor nedsatt en referansegruppe bestående av personer fra sentrale samarbeidspartnere. Referansegruppen har gitt viktige innspill til planprosess og innhold. Følgende personer har deltatt i referansegruppen:

Inge Bendik Sandvold, Fylkesmannen i Vestfold
Eva Brekke, Psykiatrien i Vestfold (BUPA)
Ingunn Hjelm, Larvik kommune
Torbjørn Thorland, Sandefjord videregående skole
Linda Halvorsen, Landsforeningen for lesbisk og homofil frigjøring Vestfold (LLH)
Eva Michelson, Landsforeningen for lesbisk og homofil frigjøring Vestfold (LLH)
Kjetil Hermansen, Skeiv ungdom Vestfold
Grete Evensen Øvrum, Vestfold fylkeskommune (fram til 31.03.08)
Inger Paulsen, Vestfold fylkeskommune
Anne Slåtten, Vestfold fylkeskommune

Ansvar for arbeidet med planen for å bedre folkehelsen for LHBT er plassert i Vestfold fylkeskommune, virksomhet kultur og folkehelse.

Vestfold fylkeskommune arrangerte 13.02.08 dialogkonferansen "Ikke bare toleranse, men respekt og likeverd". Formålet med dialogkonferansen var å:

- bidra til å styrke kunnskap om LHBT
- gi innspill til utarbeiding av en handlingsplan for god folkehelse for LHBT
- Starte diskusjon om hvordan Vestfold-samfunnet kan videreutvikle verdiene respekt, mangfold og likeverd.

En konferanserapport dokumenterte innspillene fra gruppearbeidene. Innspillene er videre bearbeidet av referansegruppen. Høringsutkastet *Handlingsplan for lesbiske, homofile, bifile og transpersoner i Vestfold. Respekt, mangfold og likeverd – bedre folkehelse for LHBT-personer* ble i mai 2008 sent ut til høring. Høringsuttalelsene er innarbeidet i planen. Referansegruppen har deretter drøftet og gitt tilslutning til *Vestfold fylkeskommunes handlingsplan. Bedre folkehelse for lesbiske, homofile, bifile og transpersoner 2009-2010*.

Det må understrekes at handlingsplanen ikke omhandler helheten i utfordringer for LHBT. Prioriteringen er gjort på bakgrunn av innspill på dialogkonferansen 13.02.08 samt diskusjon i faglige, administrative og politiske fora.

Vestfold fylkeskommune ønsker å takke for alle engasjerte bidrag og innspill i planprosessen. Det vil i fortsettelsen være et viktig arbeid å implementere planens intensjoner og å føre disse ut i handling. Dette forutsetter en tverrsektoriell dugnadsinnsats for et åpnere og mer inkluderende samfunn.

2 Innledning

Dette kapitlet redegjør for handlingsplanens bakgrunn, mål og målgruppe.

2.1 Bakgrunn

Lesbiske, homofile, bifile og transpersoner representerer et mangfold i samfunnet – et samfunn som allerede er preget av et stort antall forskjellige ideologier, filosofier, religioner og livssyn. I St.meld. 25 (2000-2001) "Levekår og livskvalitet for lesbiske og homofile" pekes det på at det i de siste tiår har skjedd store forandringer m.h.t. samfunnets syn på homofile og lesbiske. Et større mangfold når det gjelder familiemønster og samliv generelt gjør det i dag lettere å leve som homofil og lesbisk. Likevel viser forskning at gruppen er sårbar og utsatt for diskriminering av ulikt slag.

I januar 2006 ble det etablert et likestillings- og diskrimineringsombud¹ med oppgave å bekjempe diskriminering og fremme likestilling uavhengig av blant annet kjønn, etnisitet, funksjonshemming, seksuell orientering og alder. Ombudet skal være en pådriver i arbeidet mot diskriminering av homofile og lesbiske.

Barne- og likestillingsdepartementet henvendte seg i november 2006 til kommuner og fylker med oppfordring om å utarbeide egne handlingsplaner for å bedre levekårene for lesbiske, homofile og bifile. Regjeringen ønsker å øke innsatsen for å sikre lesbiske og homofiles rettigheter, støtte homofile og lesbiske i å leve åpent og aktivt motarbeide diskriminering.

I Vestfold fattet fylkestinget på møte 12.12.06 vedtak om utarbeidelse av en plan for god folkehelse for lesbiske og homofile. Hovedutvalg for kultur og folkehelse fattet i møte 05.09.2007 følgende vedtak:

"Hovedutvalget for kultur og folkehelse gir tilslutning til å starte dialog med samarbeidspartnere for å beskrive tiltak for god folkehelse for lesbiske og homofile i Vestfold. Hovedutvalg for kultur og folkehelse orienteres og trekkes inn i arbeidet."

I samarbeid med fylkeslagene LLH og Skeiv Ungdom Vestfold ble det besluttet at planen skal omfatte lesbiske, homofile, bifile og transpersoner – LHBT. Begrunnelsen for dette er redegjort for i punkt 2.3.

¹ www.ldo.no

2.2 Mål

Mål for Vestfold fylkeskommunes handlingsplan knyttes til Vestfold fylkeskommunes regionale utviklingsstrategi, punkt 3.2:

”Bygge en plattform for den enkeltes livsmestring.

Helsesituasjonen for den enkelte henger sammen med sosial situasjon og muligheten til å ta ansvar for egen helse.

For å sikre en god plattform for egen helse, må det rettes innsats mot oppvekstvilkår, skolegang og yrkesdeltakelse.

Kommunene har et særlig ansvar for dette gjennom kommuneplanlegging og velferdstilbud, i samarbeid med flere andre aktører. Frivillig sektor, herunder bl.a. humanitære organisasjoner, kirken og andre religiøse organisasjoner, idretts-, kultur og friluftsansjoner, funksjonshemmedes organisasjoner, brukerforeninger, eldreforeninger og velforeninger, må gis handlingsrom for å bidra til forebyggende arbeid.

Bortvalg av skolegang må møtes aktivt gjennom individuelle tilpasninger i grunnskole og videregående opplæring, slik at det legges et grunnlag for vellykket yrkeskvalifisering. En inkluderende skole (IS) er nødvendig for å forebygge frafall”.

I Regional utviklingsstrategi for Vestfold, punkt 1.5 heter det:

”Miljøer preget av mangfold og toleranse både med hensyn til etnisk bakgrunn, kompetanse og personlige preferanser, må anerkjennes som en positiv utviklingskraft. Private og offentlige aktører kan sammen bidra til å skape en kultur for samarbeid og koblinger på tvers av tradisjonelle sektor- og bransjegrenser. Veileder- og støtteapparat i skole, offentlig sektor og finansieringsinstitusjoner må ha relevant kompetanse og en åpenhet for nytenkning og prosesser som skaper nye ideer.”

På bakgrunn av ovennevnte mål for utviklingen av vestfoldsamfunnet ble det vurdert som hensiktsmessig å løfte hovedutvalgets vedtak om bedre folkehelse for lesbiske og homofile inn mot de samme overordnede mål for samfunnsutvikling. Likeledes ble det vurdert at denne tilnærmingen vil kunne være formålstjenlig i bestrebelser for å skape en kultur for utvikling i Vestfold.

2.3 Målgruppe

Handlingsplanen gjelder både lesbiske, homofile, bifile og transpersoner. Det er derfor valgt å bruke samlebegrepet LHBT gjennomgående i handlingsplanen. Videre er det i handlingsplanen valgt å benytte benevnelsen seksuell *orientering* fremfor *legning*, som er mer i samsvar med moderne oppfatninger om seksualitet som et multifaktorielt og flerdimensjonalt fenomen.²

Ofte benyttes kun benevnelsen *homofile* om personer som kjenner seg emosjonelt og seksuelt tiltrukket av personer av samme kjønn. For å synliggjøre kvinner benyttes gjennomgående begrepet *lesbisk* om kvinnelig homofile i denne planen. Det betyr at *homofil* begrenses til utelukkende å betegne menn. Bifile kvinner og menn er personer som blir tiltrukket både av motsatt og samme kjønn.

² Tidsskrift for Den norske legeforening 16/2001,
http://www.tidsskriftet.no/index.php?vp_SEKS_ID=353758

Mens lesbiske, homofile og bifile defineres ut fra sin seksuelle identitet, er transpersoner en samlebetegnelse på en kjønnsidentitet / et kjønnsuttrykk som avviker fra majoritetens. Selv om transpersoner synes å være en nokså liten minoritet, er ikke diskrimineringen de utsettes for mindre alvorlig. Mye av diskrimineringen transpersoner utsettes for er dessuten beslektet med diskrimineringen lesbiske, homofile og bifile opplever, idet fordommene de møtes med er like.

Denne handlingsplanen retter ikke spesifikk oppmerksomhet mot noen av gruppene, men skal bidra til at levekår og livskvalitet skal være uavhengig av seksuell orientering.

3 Folkehelse

Med folkehelse menes de levekår som bidrar til å fremme eller hemme god helse i befolkningen, definert som boligforhold, økonomisk trygghet, skole- og arbeidsmulighet, hjelp etter behov, sosial tilhørighet, ytre miljø og levevaner.³

Dette kapitlet redegjør for folkehelseutfordringer med særlig fokus på LHBT.

3.1 Folkehelsearbeid

Folkehelsearbeid innebærer å svekke det som medfører helserisiko, og styrke det som bidrar til bedre helse. Negative påvirkningsfaktorer virker helsenedbrytende. Positive påvirkningsfaktorer er styrkende faktorer som vårt forhold til våre nærmeste og de nettverk vi inngår i. Disse er betydningsfulle for å oppleve bekreftelse og mestring. I hvilken grad livet oppleves å ha mening, å være forutsigbart og håndterbart, har også betydning for helsen.

Folkehelsearbeid innebærer slik å legge til rette for at individer, grupper og samfunnet får styrket beskyttelses- eller mestringsfaktorer og kan ha kontroll over forhold som direkte eller indirekte virker inn på helsen. I dette ligger nødvendigheten av å styrke solidaritet, muligheter for delaktighet og kontroll over eget liv og situasjon. For å skape forutsetninger for å ta vare på egen helse er støttende miljøer en nøkkelfaktor. Det krever derfor en felles innsats for å utvikle mangfold, anerkjennelse og likeverd.

Faktorer som påvirker folkehelsen finnes innenfor alle samfunnssektorer. Flere av tiltakene som er beskrevet i handlingsplanen må iverksettes som samarbeidsprosjekter mellom kommunale, regionale og frivillige aktører. Samarbeidsmodellen *Partnerskap for folkehelse* er et gjensidig og forpliktende samarbeid mellom flere aktører for å oppnå felles mål. Samarbeidet er tidfestet og deltakerne forplikter seg med avtalt innsats. Denne samarbeidsmodellen er detaljert beskrevet i St.meld. 16 (2002-2003).

³ Veileder for helse i plan. (Tilgjengelig fra www.vfk.no.)

3.2 Utfordringer

All forskning viser at det har skjedd en bedring i livssituasjonen for homofile og lesbiske de siste tiår. Samtidig viser den siste NOVA-rapporten⁴ at mobbing, trusler og vold mot homofile og lesbiske tenåringer er et betydelig samfunnsproblem, som muligens også er økende. Også en NOVA-rapport fra 1999⁵ og andre undersøkelser i Norge og øvrige nordiske land⁶ viser at enkelte unge i LHBT-gruppen har det vanskeligere enn tilsvarende gruppe i befolkningen for øvrig.

NOVA-rapporten fra 1999 viser at en relativt stor del av unge lesbiske og homofile har hatt selvmordstanker eller har prøvd å ta sitt liv. Langt flere har også psykiske plager sammenlignet med unge i befolkningen for øvrig. En større åpenhet om LHBT kan bidra til økt forståelse av kompleksiteten som ligger til grunn for deres psykiske helse. Det kan igjen bidra til bedre mulighet for forebygging av (selv)skadelig adferd. Hver tredje unge homofil og lesbisk i aldersgruppen 16-24 år oppgir dessuten å være noe urolig for vold, trusler og trakassering – såkalt hatkriminalitet – som følge av at de er synlige i det offentlige rom.

St.meld. 25 (2000-2001) tydeliggjør at homofile og lesbiske på lik linje med heterofile representerer viktige ressurser i samfunnslivet. Det ser derimot ut til at det er en tendens til å idyllisere effekten av avmystifiseringen omkring disse gruppene. Dermed bagatelliseres at det å tilhøre en minoritetsgruppe ofte medfører en opplevelse av å være annerledes, noe som i perioder representerer særlige psykiske utfordringer. Eksempelvis er ungdom som er i ferd med å bli klar over sin egen homoseksualitet i en sårbar fase. Starten på det som kalles "komme-ut-prosessen" krever spesiell oppmerksomhet fra skole og helsevesen. Det er viktig å iverksette tiltakene for å styrke kunnskapen i skolen og redusere homonegativisme blant ungdom.

Mange lesbiske og homofile har egne barn. En av tre yngre lesbiske og homofile opplyser at de ønsker å få barn i fremtiden. Det er viktig at barnehager, grunnskoler, videregående skoler, kulturskolen, helsestasjoner, barnevern osv. innehar kunnskap om denne type familier slik at disse kan møte barn og foreldre på en innsiktsfull måte.

4 Handlingsplanens fokusområder

Dette kapitlet redegjør for utfordringer og tiltak for å bedre folkehelsen for LHBT. Planen retter fokus mot Vestfold fylkeskommunes virksomhetsområder videregående opplæring og kultur, samt fylkeskommunen som arbeidsgiver. Dessuten vektlegges generelle informasjonstiltak for å øke kunnskapen om LHBT.

⁴ NOVA-rapport 19/07: Vold mot lesbiske og homofile tenåringer (Moseng BU)

⁵ NOVA-rapport 1/99: Levevilkår og livskvalitet blant lesbiske kvinner og homofile menn (Hegna K, Kristiansen HW, Moseng BU)

⁶ Det svenske folkehelseinstituttets undersøkelse av 2005: Homosexuellas, bisexuellas och transpersoners hälsosituasjon: Hälsa på lika villkor?

4.1 Videregående opplæring

Vestfold fylkeskommune har ansvar for ti videregående skoler, én folkehøgskole, SMI-skolen, PP-tjenesten, eksamenskontorer, inntak og fagopplæring og syns- og audiopedagogtjenesten.

4.1.1 Status

I lov om grunnskolen og den videregående opplæringa (opplæringsloven) heter det i § 1-2 blant annet at opplæringen i grunnskolen og den videregående skolen skal fremme menneskelig likeverd og likestilling, åndsfrihet og toleranse. I § 9A fokuseres det på at skolen aktivt skal drive et systematisk arbeide for å fremme et godt psykososialt miljø der den enkelte eleven kan oppleve trygghet og sosial tilhørighet. Kunnskapsløftet fokuserer også på en inkluderende skole der alle elever skal møtes med respekt.

Å erfare at man er annerledes enn de man omgås og at man skiller seg ut fra gruppen rundt seg kan være vanskelig å håndtere. Sårbarheten er særlig stor i barne- og ungdomsårene dersom man ikke føler seg akseptert eller ikke kjenner seg igjen i resten av barne- eller ungdomsgruppen. For de som føler seg "annerledes" kan det være lett å trekke seg ut av det sosiale fellesskapet og isolere seg. Fokus på trivsel og sosial integrering i skolen er derfor svært viktig. Alle har sin plass i den inkluderende skolen og å møte forskjellighet eller annerledeshet må sees på som en mulighet og et gode. En av skolens viktigste verdier ligger i å ta vare på mangfoldet.

4.1.2 utfordringer

Det er lite kunnskap om omfanget av LHBT-relatert mobbing og trakassering. Erfaring tilsier at hets av homofile og lesbiske er utbredt, og det benyttes kjønnsrelaterte uttrykk i det daglige språket. Dette er en utfordring det bør gripes fatt i, så vel i skolen som i samfunnet generelt.

Det blir derfor viktig å utruste skolens personell og helsesøstre med mer kompetanse i forhold til det å være lesbisk, homofil, bifil eller transperson, og i forhold til å fange opp og aktivt reagere mot mobbing og trakassering. Det vil også være viktig å gi elevene kunnskap om LHBT for å kunne forstå egen og andres situasjon. Det kan være aktuelt å få en eller flere videregående skoler som "pilotskole(r)" der skole og helsesøstertjenesten jobber sammen. Voksenpersoner i veiledertjenesten og helsesøstertjenesten vil være en sentral ressurs for å fremme mangfold og likeverd. Elevråd, lærermøter, rådgiversamlinger og rektorkonferanser er også viktige arenaer hvor det er naturlig at man har fokus på og arbeider for mangfold og likeverd.

Skolebibliotekene er en arena hvor det er enkelt å tilgjengeliggjøre informasjonsmateriell av ulik art. Her vil man kunne legge ut oppdatert litteratur og informasjonsmateriell om LHBT. Det vil være aktuelt å innlede samarbeid med LLH og Skeiv ungdom for å utarbeide et informasjonsprogram tilrettelagt for videregående skole.

"Menneskebibliotek" er en metode i arbeidet mot fordommer og diskriminering⁷ som Norsk Folkehjelp har utarbeidet i Norge. Menneskebiblioteket er en møteplass for den som vil lære mer om mennesker man sjelden har kontakt med – men som man ofte har meninger om. Menneskebiblioteket formidler virkelige historier om mennesker. På et menneskebibliotek kan en "låne" et menneske på samme måte som en låner en bok på biblioteket, "boksamlingen" består av levende mennesker.

4.1.3 Tiltak

- Vestfold fylkeskommune tar initiativ til å inngå intensjonsavtale med fylkesmannen om at det skal fokuseres på LHBT i barneskoler, ungdomsskoler og videregående skoler i Vestfold.
- Informasjon om LHBT blir tilgjengelig på alle ungdomsskoler og videregående skoler.
- LLH/Skeiv Ungdom får anledning til å informere på alle videregående skoler årlig.
- Vestfold fylkeskommune inngår avtale med LLH/Skeiv Ungdom om honorar for deres medvirkning i informasjonsarbeidet.
- Opprette "menneskebibliotek" ved videregående skoler.
- Ta LHBT-temaer inn når det arrangeres temadager innen tilgrensende tema, f.eks. om mobbing og psykisk helse.
- Fokuserer på kunnskap om LHBT i seminar/etterutdanningstilbud til lærere/rådgivere.
- Sette fokus innen elevtjenesten på nulltoleranse for mobbing og seksuell trakassering.
- Ta inn spørsmål som kartlegger omfanget av seksuell trakassering i den årlige elevundersøkelsen.
- Utvikle programmet for veiledning og seksualundervisning i samarbeid med helsesøstertjenesten.
- Alle skolebiblioteker skal ha aktuell litteratur om emnet.
- Magasinet "Blikk" tas inn i alle skolebiblioteker.

4.2 Kultur

Kulturavdelingen i Vestfold fylkeskommune har ansvar for Vestfold fylkesbibliotek, Haugar kunstmuseum, Midgard historisk senter, fylkesarkivet og virksomhet kultur og folkehelse. Arbeidet med planen for å bedre folkehelsen for LHBT er plassert i virksomhet kultur og folkehelse.

4.2.1 Status

Kultur fungerer som en sosialt samlende faktor og utfordrer holdninger og meningsdannelser i samfunnet for øvrig.

Vestfold fylkeskommune arbeider generelt med å styrke kulturaktørene og gjøre tilskudd og tilbud tilpasset befolkningens ønsker og behov. Målet er at LHBT-gruppen inkluderes i forhold til ordinære tiltak, og samtidig kan være synlig på egne premisser.

⁷ <http://www.folkehjelp.no/?module=Articles;action=Article.publicShow;ID=5263>

4.2.2 utfordringer

Kunnskap og informasjon om LHBT og gruppens erfaringer og utfordringer er sentralt i arbeidet for å oppnå anerkjennelse, mangfold og inkludering. Informasjon må rettes mot mange arenaer og målgrupper. Partnerskap for folkehelse har mange ulike samarbeidspartnere innenfor skole, helse, arbeidsliv og frivillig arbeid og får en sentral rolle i å spre informasjon. Fylkeskommunen skal på sine nettsider legge ut informasjon om LLH/Skeiv Ungdom og slik bidra til å synliggjøre denne gruppen. Det vil dessuten være hensiktsmessig å følge opp LHBT-temaer med konferanser i planperioden.

Kultur kan brukes som identitetsskapende faktor. Det vil derfor være viktig å synliggjøre LHBT-gruppen i det kulturelle Vestfold, og få et sterkere fokus på kulturelle uttrykk knyttet til LHBT. Det vil også være vesentlig å legge til rette for tiltak utover det rent kunstneriske. En opprusting av LLH/Skeiv Ungdoms rusfrie kafé/møtested i Tønsberg sentrum vil være sentralt for å bygge opp en trygg møteplass for LHBT. Kaféen og miljøet omkring denne vil dessuten kunne bidra til sosial inkludering og opplevelse av identitet. Kaféen kan også være utgangspunkt for arrangementer rettet mot ulike målgrupper og på tvers av generasjoner. Akershus fylkeskommune i samarbeid med LLH har gjennom prosjektet "Trygge væresteder og aktivitet for bedre psykisk helse" bidratt til å tilrettelegge for gode og rusfrie møteplasser. Dette prosjektet vil kunne være en modell i arbeidet med å bygge opp et tilsvarende tilbud i Vestfold. For eldre LHBT er det også viktig å ha felles møtesteder for å kunne stå fram med sin seksuelle orientering på et trygt sted. Også de som ikke er trygge nok til å stå åpent fram som lesbisk, homofil, bifil eller transperson kan ha behov for en trygg møteplass.

Mange LHBT med innvandrerbakgrunn opplever seg som en minoritet innenfor minoriteten. Det kan i mange innvandremiljøer være problemfylt å ha seksuell orientering som avviker fra de normer og holdninger som er akseptert innenfor miljøene. Det vil derfor være nødvendig å iverksette tiltak som kan endre holdninger i innvandremiljøet, og sørge for at LHBT med innvandrerbakgrunn får anledning til å komme i kontakt med likesinnede.

I idrettsmiljøer vet vi at det kan være vanskelig å være åpen om ikke-heterofil seksuell orientering. Fylkeskommunen vil derfor arbeide for å bidra til åpenhet omkring seksuell orientering innenfor idrettsmiljøene i Vestfold.

Fylkeskommunen samarbeider med mange av de frivillige organisasjonene både gjennom partnerskap for folkehelse, idrettskretsen og ved driftstilskuddsordningene til frivillige kultur- og fritidsorganisasjoner for barn og unge, men har ingen instruksjonsmyndighet overfor frivillige organisasjoner det samarbeides med. En grunnleggende holdning som må vektlegges er at frivillige organisasjoner skal være inkluderende og ikke diskriminerende enten det gjelder hudfarge, seksuell orientering, kjønnsuttrykk eller annet. Idretten er også opptatt av dette, og Norges idrettsforbund og olympiske og paraolympiske komité, Landsforeningen for lesbisk og homofil frigjøring i Norge og Norsk Folkehjelp har startet et historisk samarbeidsprosjekt mot homohets og homofobi⁸.

⁸ Mer informasjon om dette finnes på <http://www.idrett.no>.

4.2.3 Tiltak

- Nettsidene www.folkehelse.vfk.no skal inneholde informasjon om Vestfold fylkeskommunes handlingsplan for LHBT. Nettsiden skal ha lenker til LLH/Skeiv Ungdoms nettsider.
- Det øremerkes midler til LHBT-gruppens kulturuttrykk i planens prosjektperiode i lys av at disse fungerer som sosiale og identitetsskapende faktorer.
- Videreutvikle et rusfritt kafétiltak med hensikt å kunne ta imot LHBT i et trygt, inkluderende og rusfritt miljø.
- Opprette møteplasser for eldre LHBT.
- Utfordre frivillige organisasjoner i Vestfold med intensjonsavtaler om Partnerskap for folkehelse i Vestfold til å forplikte seg til arbeid mot diskriminering på grunn av seksuell orientering.
- Ta initiativ overfor Vestfold idrettskrets, slik at arbeidet mot alle former for diskriminering blir tatt opp i trener- og lederopplæring.
- Vestfold fylkeskommune støtter LLH/Skeiv Ungdom i utarbeidelse av informasjonsmateriell om LHBT.
- Synliggjøre at LHBT finnes. Gjøre informasjon tilgjengelig på flere språk.
- LHBT blir tema i fora for Partnerskap for folkehelse.
- Styrke kompetanse om LHBT på helsestasjoner for ungdom gjennom partnerskapsamarbeid.
- Opprette dialog og samarbeid med flerkulturelle organisasjoner med mål om å få til bedring av LHBT-gruppens levekår.
- Det skal holdes konferanse i 2009 og 2010 med fokus på mangfold, anerkjennelse og inkludering. Konferansen arrangeres i samarbeid med relevante samarbeidspartnere.

4.3 Offentlig sektor som arbeidsgiver

Vestfold fylkeskommune og kommunene i Vestfold er store arbeidsgivere. Det er etter arbeidsmiljøloven § 13-1 forbudt å diskriminere folk i arbeidslivet på grunn av seksuell orientering. Trakassering og instruks om å diskriminere personer av nevnte grunn anses som diskriminering.

4.3.1 Status

Av en undersøkelse NOVA har utført på oppdrag for LO fremgår det at lesbiske, bifile og homofile i stor grad er åpne om sin seksuelle orientering og at de ikke blir diskriminert på arbeidsplassen.⁹ Sammenliknet med heterofile kvinner og menn er det imidlertid et større mindretall som oppgir å bli mobbet og trakassert. Vel 40 prosent av lesbiske og homofile i undersøkelsen skjuler sin seksuelle orientering helt eller delvis på arbeidsplassen. Blant dem som aktivt skjuler sin egen orientering tilkjenner mange at de er engstelige for sanksjoner fra ledelse og kollegaer. Tallene i NOVAs undersøkelse er ikke representative, men kan gi en pekepinn på omfanget av diskriminering av homofile og lesbiske i arbeidslivet.

⁹ NOVA skriftserie 3/05: *Lesbiske og homofile arbeidstakere – en pilotundersøkelse*

4.3.2 utfordringer

Den vanligste formen for diskriminering og trakassering av lesbiske og homofile på norske arbeidsplasser er å bli holdt utenfor fellesskapet. LHBT opplever også nedsettende og latterliggjørende omtale. Diskriminering, manglende åpenhet og dårlig sosial støtte kan være en helserisiko.

Det må være et mål at arbeidskulturen i Vestfold fylkeskommune skal preges av respekt for ulikhet. Arbeidstakere skal behandles likeverdig uansett seksuell orientering og kjønnsidentitet. Reelt mangfold innebærer avvisning av all diskriminering. Det er viktig at avtaleverk, reglementer og praksis ikke medfører direkte eller indirekte diskriminering på arbeidsgiverområdet. Vestfold fylkeskommune vil ta inn LHBT-perspektivet i arbeidspolitiske dokumenter, og gjennom HMS-arbeid ha oppmerksomhet på temaet.

Vestfold fylkeskommune oppfordrer kommunene i fylket til å ha et tilsvarende fokus.

4.3.3 Tiltak

- Kvalitetssikre at personal- og arbeidsreglement ikke virker diskriminerende i forhold til seksuell orientering eller kjønnsidentitet.
- I arbeid med etiske spørsmål skal det være fokus på mangfold og anerkjennelse av ulikhet, herunder seksuell orientering og kjønnsidentitet. Dette skal også gjenspeile seg i etiske retningslinjer.
- Bruke HMS-arbeidet aktivt til å fokusere på trivsel og mangfold på arbeidsplassen.
- Ledere i Vestfold fylkeskommune skal medvirke til at det på arbeidsplassen etableres kultur for mangfold og anerkjennelse.